

סילבוס לקורס: תפיסת הזמן ביהדות-הלוח העברי, 86375.1.1

שם המרצה: ואלטר שי

סוג הקורס : שיעור

שנת הלימודים: תש"פ , הקורס נלמד במסמטר א

מספר השעות ונקודות זכות: 1 ש"ש, 2 נ.ז.

שנת הלימוד בתכנית: א,ב,ג,ד

דרישות קדם: אין

מטרות / תוצרי

למידה:

- א. הכרת מושגי היסוד של הלוח היהודי.
- ב. הקניית יכולת חישוב של לוח השנה היהודי.
- ג. העמקת הידע בנושאי הקורס בספרות התלמודית והרבנית.
- ד. מתן כלים ללימוד טקסטים הקשורים ללוח היהודי.
- ה. הקניית יכולת שילוב תכני הקורס במערכת החינוך הפורמלית.

תיאור הקורס:

- 1. מבוא ללוח היהודי:
  - 1.א. מבוא כללי - לוחות שנה ירחיים ושמשיים.
  - 1.ב. קידוש החודש על-פי ראיית הירח החדש.
  - 1.ג. הלוח הקבוע.
  - 1.ד. מושגי יסוד בלוח היהודי.
- 2. חלק חשבוני:
  - 2.א. חשבון המולדות.
  - 2.ב. כללי העיבור.
  - 2.ג. הדחיות וטעמיהן.
  - 2.ד. עיקר בהר"ד ועיקר ו"ד.
- 3. היסודות ההלכתיים של הלוח היהודי.
  - 3.א. מקורות קלנדריים בחז"ל
  - 3.ב. שיטות הגאונים והראשונים לגבי הלוח וייסודו.
- 4. מחלוקות בלוח היהודי:
  - 4.א. מחלוקת רס"ג ור"א בן מאיר.
  - 4.ב. עיגול דרב נחשון גאון: מחלוקת רמ"ז בתימן ולוחות הטור.
  - 5. הלוח היהודי – עקרונות ויישומים חינוכיים.

התוכן הניתן מידי שבוע, מטלות וחומרי קריאה:

מס'	נושא, מטלות וחומר קריאה
1	<ul style="list-style-type: none"> . מבוא ללוח היהודי: (4 מפגשים) 1.א. מבוא כללי - לוחות שנה ירחיים ושמשיים. 1.ב. קידוש החודש על-פי ראיית הירח החדש. 1.ג. הלוח הקבוע. 1.ד. מושגי יסוד בלוח היהודי

2	. חלק חשבוני: (4 מפגשים) 2.א. חשבון המולדות. 2.ב. כללי העיבור. 2.ג. הדחיות וטעמיהן. 2.ד. עיקר בהר"ד ועיקר וי"ד.
3	. היסודות ההלכתיים של הלוח היהודי. (2 מפגשים) 3.א. מקורות קלנדריים בחז"ל. 3.ב. שיטות הגאונים והראשונים לגבי הלוח וייסודו.
4	מחלוקות בלוח היהודי: (2 מפגשים) 4.א. מחלוקת רס"ג ור"א בן מאיר. 4.ב. עיגול דרב נחשון גאון: מחלוקת רמ"ז בתימן ולוחות הטור.
5	הלוח היהודי – עקרונות ויישומים חינכיים. (מפגש אחד)

חובות הסטודנט נוכחות לפי דרישות המוסד.

בקורס:

מטלה.

קריאת חומרי לימוד.

מבחן.

אופן ההערכה - הרכב הציון

מרכיב	אחוז	ציון מינימלי למרכיב
מבחן	100%	56

רשימה ביבליוגרפית:

ביבליוגרפיה חובה:

ש' ואלטר, "שיטת רס"ג בקביעת החודש – הבעיה האסטרונומית ופתרונה", יודעי בינה ג (תשס"ו), עמ' 40 - 56
ש' ואלטר, "תגובה למאמר: 'האם נשוב לקדש חודשים על-פי הראייה?'", יודעי בינה ד (תשס"ז), עמ' 23 - 53
י' טובי, "המחלוקת על מחזור רמ"ז בתימן", מחקרי עדות וגניזה, ירושלים תשמ"א, עמ' 193 - 228
ר' שר-שלום, "'האם נשוב לקדש חודשים על-פי הראייה?'", יודעי בינה ד (תשס"ז), עמ' 9 - 22

ביבליוגרפיה רשות:

ח"י בורנשטיין, מחלקת רב סעדיה גאון ובן מאיר בקביעת שנות ד"א תרפ"ב-תרפ"ד, ורשא תרס"ד
ש' ואלטר, "בחזרה למכתב ראש הגולה: עיון מחודש בכללי הלוח העברי באמצע תקופת הגאונים", יד יצחק, בעריכת ש' ולנר, כרם ביבנה תשס"ג, עמ' 170 - 244

ש' ואלטר, ריאליה קלנדרית וידע אסטרונומי בסוגיות קידוש החודש, עבודת דוקטור, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תשע"א
י' לוינגר, "שלושת סוגי המולדות", סיני קיח (ניסן-אייר תשנ"ו), עמ' עא-פב

י' לוינגר, "חיזוי הראייה של הירח החדש: שיטת הרמב"ם, לאור ההלכה ומדע-זמננו", תחומין יד (תשנ"ד), עמ' 473 - 500
ר' שר-שלום, שערים ללוח העברי, נתניה תשס"ט

א' שטרן, "שיטת רס"ג בקידוש החודש", יודעי בינה ג (תשס"ו), עמ' 24 - 39

S. Stern, Calendar and Community, A History of the Jewish Calendar: Second Century BCE - Tenth Century CE, Oxford 2001

